

Saturs

Priekšvārds	XI
Krājuma "Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2008" anotācija	XII
Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2008	1
1. Nolēmumi lietās par īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu	3
Par zemes nomas līgumu, ja zemes un apbūves īpašnieki ir dažādas personas (piespiedu zemes noma) (<i>Lieta Nr. SKC-168/2008</i>)	3
Par īpašuma tiesību atjaunošanu uz mantotu daudzdzīvokļu namīpašumu, ja uzsākta dzīvokļu privatizācija (<i>Lieta Nr. SPC-11/2008</i>)	12
2. Nolēmumi, kas izriet no ģimenes tiesiskajām attiecībām	16
Par uzturlīdzekļu piedziņu bērnu uzturam, ja vecāki dzīvo dažādās valstīs (Latvijas Republikā un Krievijas Federācijā) (<i>Lieta Nr. SKC-55/2008</i>)	16
Par laulāto likumiskajām mantiskajām attiecībām (<i>Lieta Nr. SKC-209/2008</i>)	23
Par paternitātes apstrīdēšanu (<i>Lieta Nr. SKC-240/2008</i>)	28
Par vecāku uzturdošanas pienākumu bērnam, kurš stājies laulībā (<i>Lieta Nr. SKC-425/2008</i>)	32
Par vecāku uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu, līdz bērns pats var sevi uzturēt (<i>Lieta Nr. SKC-440/2008</i>)	36
Par likuma prezumpciju par laulāto kopīgo mantu, neatkarīgi no tās koroborācijas uz viena laulātā vārda (<i>Lieta Nr. SKC-467/2008</i>)	41
Par bērna tiesisko attiecību aizsardzību prasībā par uzturlīdzekļu apmēra palielināšanu (<i>Lieta Nr. SPC-70/2008</i>)	49
3. Nolēmumi mantojuma lietās	53
Par mantojuma masai piederošas mantas izdošanu (<i>Lieta Nr. SKC-15/2008</i>)	53

Par mantojuma pieņemšanas atpakaļejošo spēku (<i>Lieta Nr. SKC-196/2008</i>)	59
Par neatraidāmā mantinieka neatņemamās daļas izdošanas veidu (<i>Lieta Nr. SKC-449/2008</i>)	69
4. Nolēmumi, kas izriet no lietu tiesībām	77
Par īpašuma iegūšanu ar nodošanu (<i>Lieta Nr. SKC-33/2008</i>)	77
Likuma "Par dzīvokļa īpašumu" normu piemērošana un izpirkuma tiesības nodibināšana (<i>Lieta Nr. SKC-34/2008</i>).....	81
Par kopīpašnieku izdevumu atlīdzību (<i>Lieta Nr. SKC-39/2008</i>).....	92
Par kopvaldītāja tiesību aizskārumu (<i>Lieta Nr. SKC-59/2008</i>).....	97
Par blakus (Lietas piederuma tiesiskā rakstura noskaidrošanu (<i>Lieta Nr. SKC-123/2008</i>)	102
Par ostu pārvalžu tiesībām rīkoties ar ostu teritorijā iekļauto valsts zemi (<i>Lieta Nr. SKC-132/2008</i>).....	106
Par izpirkuma tiesības īstenošanu (<i>Lieta Nr. SKC-159/2008</i>)	118
Par pirmpirkuma tiesībām, kas atrunātas līgumā (<i>Lieta Nr. SKC-250/2008</i>)	126
Par turētāju kā īpašnieka vietnieku valdījumā (<i>Lieta Nr. SKC-346/2008</i>)	132
Par ēku kā patstāvīgu nekustamā īpašuma tiesību objektu (<i>Lieta Nr. SKC-354/2008</i>)	139
Par nosacījumiem īpašuma prasības apmierināšanai (<i>Lieta Nr. SKC-416/2008</i>)	149
Par servitūta tiesības atcelšanu (<i>Lieta Nr. SKC-441/2008</i>)	159
Par servitūta izbeigšanās pamatiem (<i>Lieta Nr. SKC-854/2008</i>).....	167
Par Civillikuma 1044.panta piemērošanas nosacījumiem (<i>Lieta Nr. SPC-62/2008</i>)	172
Par iespēju sadalīt zemesgabalu reālās daļās (<i>Lieta Nr. SPC-79/2008</i>)	176
Par sekām, ja lieta saskaņā ar spriedumu krimināllietā ir konfiscēta (<i>Lieta Nr. SPC-94/2008</i>)	180
5. Nolēmumi, kas izriet no saistību tiesībām	184
Par līdzēju doto apsolījumu trešajai personai un tās tiesībām prasīt līguma izpildījumu (<i>Lieta Nr. SKC-4/2008</i>).....	184
Par nomnieka pirmpirkuma tiesībām (<i>Lieta Nr. SKC-36/2008</i>)	196
Par kravu autopārvadātāju atbildību kravas zaudējuma gadījumā (<i>Lieta Nr. SKC-42/2008</i>)	203
Par likumisko procentu piedziņu (<i>Lieta Nr. SKC-44/2008</i>).....	209

Par pilnvarojuma robežu pārsniegšanas sekām (<i>Lieta Nr. SKC-58/2008</i>)	215
Par līguma būtiskām sastāvdaļām (<i>Lieta Nr. SKC-103/2008</i>)	222
Par atcēlējīguma tiesisko dabu (<i>Lieta Nr. SKC-126/2008</i>).....	230
Par pirkuma līguma atcelšanu (<i>Lieta Nr. SKC-139/2008</i>).....	237
Par zaudējumu un tā atlīdzības pienākumu (<i>Lieta Nr. SKC-143/2008</i>)	243
Par priekšnoteikumiem viltus konstatēšanai (<i>Lieta Nr. SKC-148/2008</i>)	250
Atklātā vietniecība un pilnvarojums (<i>Lieta Nr. SKC-171/2008</i>)	257
Par tiesiskā aizskāruma seku novēršanu (<i>Lieta Nr. SKC-205/2008</i>)	264
Par līgumsoda samazināšanas tiesisko pamatu (<i>Lieta Nr. SKC-212/2008</i>)	270
Par pirkuma cenu, ja tā nosakāma pēc līguma un ar to saistītā darījuma konta apkalpošanas līguma noteikumiem; par tās personas tiesībām, uz kuras vārda atvērts darījumu konts (<i>Lieta Nr. SKC-238/2008</i>)	280
Par uzņemto saistību izpildi (<i>Lieta Nr. SKC-256/2008</i>).....	291
Par civiltiesiskās atbildības veidiem un nomnieka atbildību par zaudējumu (<i>Lieta Nr. SKC-259/2008</i>).....	295
Par Civillikuma 1378.panta piemērošanu, ja nekustamā īpašuma atgūšana notiek uz likumīgā spēkā esoša sprieduma pamata, apmierinot īpašuma prasību tiesas kārtībā (<i>Lieta Nr. SKC-315/2008</i>)	300
Par pilnvarnieka tiesībām pilnvaras devēja nāves gadījumā (<i>Lieta Nr. SKC-337/2008</i>)	308
Par mantojuma kopību un rokasnaudas līguma formu (<i>Lieta Nr. SKC-338/2008</i>)	313
Par tiesiskajām sekām, kas rodas, ja nekustamais īpašums pārdots secīgi vairākiem pircējiem (<i>Lieta Nr. SKC-353/2008</i>)	322
Par atlīdzību, kas nosakāma par sakropļojumu (<i>Lieta Nr. SKC-438/2008</i>)	330
Par vienošanās akta tiesiskajām sekām, ja tas slēgts noziedzīgā nolūkā (<i>Lieta Nr. SPC-78/2008</i>).....	338
Par saistības bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, pamatojoties uz protestētu vekseli (<i>Lieta Nr. SPC-84/2008</i>)	342
Par iespēju noslēgt izlīgumu (<i>Lieta Nr. SPC-90/2008</i>)	347

6. Nolēmumi lietās, kas izriet no dzīvojamo telpu īres tiesiskajām attiecībām	352
Par dzīvojamās telpas īres līguma noslēgšanu valsts un pašvaldību dzīvojamās mājās (<i>Lieta Nr. SKC-54/2008</i>)	352
Par dzīvojamās telpas īres līguma izbeigšanu un izlikšanu no tās (<i>Lieta Nr. SKC-122/2008</i>)	357
Par dzīvojamās telpas īres līguma slēgšanas nosacījumiem un tā rakstisko formu (<i>Lieta Nr. SKC-151/2008</i>)	362
Par īrnieka pienākumu segt zaudējumus (<i>Lieta Nr. SKC-296/2008</i>)	369
Par īres tiesisko attiecību rašanās pamatu (<i>Lieta Nr. SKC-391/2008</i>)	374
Par Civillikuma 1488.panta 1.punkta piemērošanu, izšķirot strīdus par īres līguma noslēgšanu (<i>Lieta Nr. SKC-418/2008</i>)	381
Par brīdinājumu nomaksāt īres parādu (<i>Lieta Nr. SKC-435/2008</i>)	387
Par nepilngadīgas personas īres tiesībām (<i>Lieta Nr. SPC-36/2008</i>)	392
Par brīdinājuma publicēšanu laikrakstā, ja īrnieka un viņa ģimenes locekļu dzīves vai atrašanās vieta nav zināma (<i>Lieta Nr. SPC-67/2008</i>)	395
7. Nolēmumi, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām	399
Par piecpadsmit gadīga bērna nodarbināšanu brīvdienās (<i>Lieta Nr. SKC-29/2008</i>)	399
Par darba devēja uzteikumu un uzteikšanas termiņu (<i>Lieta Nr. SKC-145/2008</i>)	403
Par vienošanās darba līguma grozījumiem nodibināšanas brīdī (<i>Lieta Nr. SKC-169/2008</i>)	409
Par Darba likuma 101.panta piektās daļas piemērošanu (<i>Lieta Nr. SKC-211/2008</i>)	414
Par pagasttiesas priekšsēdētāja darba tiesisko attiecību regulējumu (<i>Lieta Nr. SKC-310/2008</i>)	421
Par individuālā darba veicēju pasažieru komercpārvadājumu jomā (<i>Lieta Nr. SKC-323/2008</i>)	430
Darba tiesisko attiecību izbeigšana atbilstoši Darba likuma 114.pantam (<i>Lieta Nr. SKC-371/2008</i>)	441
Par darba līguma uzteikuma termiņu un sprieduma izpildīšanas pagriezīnu darba samaksas piedziņā (<i>Lieta Nr. SKC-375/2008</i>)	447
Vienošanās par konkurences ierobežojumu saistība ar Darba likuma 6. un 84.pantu (<i>Lieta Nr. SKC-377/2008</i>)	457

Vienošanās par konkurences ierobežojumu tiesiskā daba (<i>Lieta Nr. SKC-424/2008</i>)	465
Par darba tiesisko attiecību noformēšanu ar valdes locekļiem (<i>Lieta Nr. SKC-437/2008</i>)	475
8. Nolēmumi lietās, kas izriet no apdrošināšanas līguma	484
Par ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto personu atbildības pakāpi (<i>Lieta Nr. SKC-9/2008</i>)	484
Par zaudējumu piedziņu no apdrošinātāja (<i>Lieta Nr. SKC-21/2008</i>)	490
9. Nolēmumi, kas izriet no komercdarbības	494
Par pamatkapitāla palielināšanu (<i>Lieta Nr. SKC-18/2008</i>)	494
Par prokūrista tiesībām slēgt un uzteikt darba līgumus un bezdarbnieka pabalsta atmaksāšanu (<i>Lieta Nr. SKC-30/2008</i>)	499
Par bijušo akcionāru tiesībām saņemt dividendes (<i>Lieta Nr. SKC-285/2008</i>)	510
10. Nolēmumi civilprocesuālo tiesību normu piemērošanas jautājumos	516
Par lietas izskatīšanas robežām apelācijas instancē (<i>Lieta Nr. SKC-71/2008</i>)	516
Par prasības pamatu un priekšmetu (<i>Lieta Nr. SKC-141/2008</i>)	522
Par tiesībām celt prasību, apstrīdot uz administratīvā akta pamata slēgtu privāttiesisku darījumu un tā sekas (<i>Lieta Nr. SKC-176/2008</i>)	526
Par Civilprocesa likuma 193.panta piektās daļas izpildi (<i>Lieta Nr. SKC-219/2008</i>)	553
Par tiesas uzaicinājuma sludinājumu Civilprocesa likuma 326.panta kārtībā (<i>Lieta Nr. SKC-344/2008</i>)	561
Par saistības izpildījuma pierādīšanas līdzekļiem (<i>Lieta Nr. SKC-386/2008</i>)	567
Par pierādījumu novērtēšanu (<i>Lieta Nr. SKC-436/2008</i>)	571
Par kapitālsabiedrības izpildinstitūciju locekļu civiltiesisko līgumu juridiskās dabas izvērtējumu (<i>Lieta Nr. SKC-453/2008</i>)	576
Par aicinājuma izsniegšanu uz tiesas sēdi (<i>Lieta Nr. SKC-454/2008</i>)	586
Par pieteikuma par saistību piespiedi izpildīšanu brīdinājuma kārtībā apmierināšanas priekšnoteikumiem (<i>Lieta Nr. SPC-31/2008</i>)	590

Par aicinājuma izsniegšanu uz tiesas sēdi (<i>Lieta Nr. SPC-71/2008</i>)	593
Par procesuālo tiesību pārņemšanu tiesas nolēmuma izpildes stadijā (<i>Lieta Nr. SPC-89/2008</i>)	596
11. Nolēmumi, kas izriet no šķīrējtiesas nolēmuma izpildes	599
Par šķīrējtiesas klauzulu, ja aizdevuma līgums tiek izbeigts pirms termiņa (<i>Lieta Nr. SPC-4/2008</i>)	599
Par izpildu raksta izsniegšanas atteikuma pamatu (<i>Lieta Nr. SPC-48/2008</i>)	603
Par pieteikuma nosūtīšanas pienākumu lietas dalībniekiem (<i>Lieta Nr. SPC-75/2008</i>)	607
Par izpildu raksta izsniegšanu uz šķīrējtiesas sprieduma pamata (<i>Lieta Nr. SPC-86/2008</i>)	611
12. Nolēmumi, kas izriet no saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas	614
Par saistībām, pēc kurām pieļaujama bezstrīdus piespiedu izpildīšana (<i>Lieta Nr. SPC-2/2008</i>)	614
Par saistības bezstrīdus piespiedu nodošanu izpildei, ja tā saistīta ar nosacījumiem, kuru iestāšanās iepriekš ir jāpierāda (<i>Lieta Nr. SPC-3/2008</i>)	619
Par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu pēc protestētiem vekseljiem (<i>Lieta Nr. SPC-14/2008</i>)	622
Par kreditora tiesībām saņemt likumiskos procentus prasījumos par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu (<i>Lieta Nr. SPC-30/2008</i>)	625
Par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas pamatiem Civilprocesa likuma 400.panta 1. un 2.punktā (<i>Lieta Nr. SPC-49/2008</i>)	629
Par vienas un tās pašas saistības izpildi nevar lemt divos patstāvīgos Civilprocesa likuma septītajā sadaļā reglamentētos procesos (<i>Lieta Nr. SPC-55/2008</i>)	634
Par Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 2.punkta piemērošanu (<i>Lieta Nr. SPC-85/2008</i>)	638
13. Nolēmumi citu kategoriju lietās	641
Par pacienta tiesībām uzzināt laboratorisko veselības pārbaūžu rezultātus (<i>Lieta Nr. SKC-13/2008</i>)	641
Par tiesiska darījuma formu (<i>Lieta Nr. SKC-27/2008</i>)	650
Par zemnieku saimniecības atsevišķo mantu (<i>Lieta Nr. SKC-50/2008</i>)	656

Par ziņu atsaukšanu masu informācijas līdzekļos (<i>Lieta Nr. SKC-73/2008</i>)	664
Par pilsonības atņemšanu (<i>Lieta Nr. SKC-79/2008</i>)	670
Vispārējo un speciālo tiesību normu piemērojums uzņēmuma līgumā par celtniecības darbu veikšanu (<i>Lieta Nr. SKC-129/2008</i>)	676
Par Uzņēmuma reģistra valsts notāra lēmuma pārsūdzības kārtību (<i>Lieta Nr. SKC-415/2008</i>)	681
Par meža zemes transformācijas kārtību (<i>Lieta Nr. SKC-420/2008</i>)	686
Par overdrafta jēdzienu (<i>Lieta Nr. SKC-427/2008</i>)	691
Par dzīvokļu privatizāciju neapdzīvojamā ēkā (<i>Lieta Nr. SKC-943/2008</i>)	698
Par politiski represētās personas statusa noteikšanas tiesisko dabu (<i>Lieta Nr. SPC-68/2008</i>)	703
Par tiesībām iesniegt pieteikumu par maksātnespējas atzīšanu (<i>Lieta Nr. SPC-93/2008</i>)	707
Jēdzienu alfabētiskais rādītājs	712
Tiesību aktu rādītājs	769
Tēžu rādītājs	796
Judikatūras un tiesu prakses rādītājs	848
Citu avotu rādītājs, uz kuriem publicētajos nolēmumos dotas atsauces	852
Publicēto nolēmumu rādītājs pēc lietu numuriem	854

Priekšvārds

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments sadarbībā ar Tieslietu ministrijas valsts akciju sabiedrību "Tiesu namu aģentūra" laiž klajā Augstākās tiesas Senāta 2008.gadā pieņemto spriedumu un lēmumu krājumu. Šajā krājumā izlases kārtībā publicēti Augstākās tiesas Senāta nolēmumi civillietās, kuri var izraisīt interesi tiesību zinātnieku un praktizējošo juristu auditorijā, kā arī ir derīgi izmantošanai mācību procesā augstākajās juridiskajās mācību iestādēs. Tiesas nolēmumu publicēšana atklātībā nosacīta ar jurisdikcijas pamatprincipu par tiesu darbības atklātību un pieejamību sabiedrībai vispār. Krājumā ievietotajiem nolēmumiem ir paliekoša nozīme un tie raksturo tiesu prakses attīstību Latvijas Republikā vēsturiskā skatījumā. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta nolēmumiem ir arī nozīme judikatūras bāzes veidošanā un tie ir praktisks palīgs tiesu praksē izskatāmās lietās par līdzīgām tiesiskām attiecībām.

Tradicionāli kā iepriekšējo gadu krājumos, arī šajā krājumā ievietotie nolēmumi apkopoti pa lietu kategorijām, kurās strīdi starp procesa dalībniekiem rodas visbiežāk, kā arī ņemot vērā attiecīgās lietu kategorijas nozīmību un aktualitāti. Tā, piemēram, krājumā izdalīti tiesu spriedumi darba lietās, kas skar darba devēju un darbinieku tiesības, tāpat arī spriedumi, kas saistīti ar ģimenes tiesību jautājumiem, pienākumu sniegt uzturlīdzekļus bērniem u.c. Vairums ievietoto nolēmumu saistīti ar dažādiem darījumiem civiltiesiskajā apgrozībā, tātad strīdi šajās lietās izriet no saistību tiesībām. Dažādos aspektos tiesā tiek izšķirti strīdi ģimenes tiesību jautājumos, kuri krājumā atrodami nodalī "Nolēmumi, kas izriet no lietu tiesībām". Tajā ietverti arī nolēmumi, kas attiecas uz strīdiem jautājumos, kas saistīti ar likuma "Par dzīvokļa īpašumu" normu piemērošanu.

Iespēja iepazīties ar tiesas nolēmumiem lietas dalībniekiem un ikvienai personai, kas ar attiecīgo tiesisko problēmu ir saskārusies, palīdz prognozēt iespējamo strīda izšķiršanas risinājumu un izlemt, vai ir pietiekams pamats prasības pieteikuma vai pieteikuma iesniegšanai tiesā. Senāta Civillietu departaments cer uz atgriezeniskās saites veidošanos un diskusiju, kas varētu būt labs ieguldījums tālākā judikatūras un juridiskās domas attīstībā. Daudzas atziņas tiesu nolēmumos ir tapušas tiesnešu ilgu diskusiju rezultātā, meklējot atbilstošāko un pareizāko tiesību normu interpretācijas variantu. Civillietu departaments būtu gandarīts, ja, vērtējot tiesas nolēmumus un izsakot kritiku par tajos saskatāmajiem trūkumiem vai nepilnībām, norādītie argumenti palīdzētu pilnveidot un uzlabot tiesas spriešanas kvalitāti.

Novēlam radošu attieksmi un veiksmi turpmākajā darbā.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Civillietu departamenta
priekšsēdētājs **V.Jonikāns**

Krājuma "Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2008" anotācija

1. Nāk klajā kārtējais Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumu un lēmumu krājums, kurā publicēti nolēmumi, kas pieņemti lietās, kuras izskatītas kasācijas kārtībā 2008.gadā. Krājumā ievietoti arī nolēmumi lietās, kurās Augstākās tiesas priekšsēdētājs vai Latvijas Republikas ģenerālprokurors iesnieguši protestus Civilprocesa likuma 483. un 484.panta kārtībā. Publicēšanai atlasīti nolēmumi, kuros risināti principiāli tiesību jautājumi un kuri ir aktuāli pašreizējā laikposmā. Senāta nolēmumos sniegtā likumu interpretācija var tikt izmantota kā judikatūra, kas derīga vienotas tiesu prakses veidošanā Latvijas Republikā. Tajā pašā laikā šiem tiesas nolēmumiem, tāpat kā judikatūrai vispār, ir rekomendējošs raksturs un tajos sniegtā likumu interpretācija nav saistoša tiesām, kas skata līdzīgas lietas, jo tas būtu pretrunā ar tiesu neatkarības principu, kas nostiprināts Latvijas Republikas Satversmes 83.pantā. Krājumā ievietotajos nolēmumos sniegtais tiesību normu skaidrojums jeb interpretācija var noderēt arī citām tiesību sargājošām vai ar tām saistītām institūcijām, valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī jebkurām citām juridiskām un fiziskām personām viņus interesējošos jautājumos. Pirms katra krājumā ievietotā nolēmuma norādīts virsraksts un tēze (-s), kas ir viena no galvenajām konkrētajā nolēmumā un kas plašāk izklāstīta nolēmuma motivējošā daļā.

2. Pavisam krājumā ievietoti 112 nolēmumi, kas ir sagrupēti 13 lietu kategorijās, kuras norādītas krājuma satura rādītājā, un tas dod iespēju orientēties ievietotajos nolēmumos. Kā jau tas ir nostiprinājies iepriekšējos Senāta nolēmumu krājumos, atsevišķā kategorijā ir izdalītas lietas par ģeņerāla tiesību atjaunošanu uz nekustamiem ģeņerāla tiesību saistībām ar likumiem par zemes reformu un privatizāciju, ģeņerāla tiesību atjaunošanu uz nelikumīgi atsavinātiem un nacionalizētiem ģeņerāla tiesību saistībām. Šo lietu skaits ievērojami samazinājies, jo ir pamats atzīt, ka šis process visumā ir beidzies, palicis visai neliels šīs kategorijas neizskatīto lietu skaits. Šajā krājumā ievietoti divi Senāta spriedumi prasībās par ģeņerāla tiesību atjaunošanu.

3. Likumu piemērošanas jautājumos, kas izriet no ģimenes tiesiskajām attiecībām (Civillikuma Pirmā daļa), krājumā ievietoti septiņi spriedumi. Šajā lietu kategorijā ietilpst lietas strīdos par laulāto mantiskajām attiecībām, kā arī jautājumos, kas skar bērnu tiesības un vecāku pienākumu sniegt uzturēdzekļus.

4. Ievērojami samazinājies tiesā izskatīto mantojuma lietu skaits (Civillikuma Otrā daļa), kas ir sekas likumu grozījumiem, ar kuriem paplašinātas zvērināto notāru tiesības kārtot mantojuma lietas, ja mantinieku starpā nav radušies strīdi par mantojuma tiesībām. Šajā kategorijā ievietoti trīs Senāta spriedumi.

5. Ievērojams Senāta nolēmumu skaits, pavisam 16, ievietots lietu tiesību kategorijā (Civillikuma Trešā daļa), tai skaitā par strīdiem, kas saistīti ar pirmpirkuma tiesībām un servitūtu tiesībām, kā arī lietās, kurās risināti strīdi starp nekustamu īpašumu līdzīpašniekiem vai daudzdzīvokļu mājās starp dzīvokļu īpašniekiem un māju pārvaldītājiem.

6. Visvairāk krājumā ievietoti spriedumi materiālo tiesību normu piemērošanas jautājumos lietās, kas izriet no saistību tiesībām (Civillikuma Ceturtā daļa) – 24 spriedumi. Pie šīs kategorijas spriedumiem var pieskaitīt arī deviņus spriedumus, kas kā īpaša lietu kategorija izdalīta jautājumos par dzīvojamās telpas īres tiesiskajām attiecībām. Kaut arī šajā kategorijā strīdi lietās saistīti ar likuma "Par dzīvojamo telpu īri" normu piemērošanu, tās tomēr uzskatāmas par saistību tiesību tiesisko attiecību veidu.

7. Izdevumā ievietoti 12 spriedumi, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām, divi spriedumi lietās, kas izriet no apdrošināšanas līgumā regulētajām attiecībām, trīs spriedumi lietās, kas izriet no komercdarbības. Darba lietu kategorijā publicēti divi spriedumi jautājumā par konkurences ierobežojumiem pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās.

8. Ievērojams krājumā ievietoto nolēmu skaits – 16 ir saistīts ar procesuālo tiesību normu piemērošanu. Šiem nolēmumiem ir būtiska nozīme jautājumos par personu tiesību ievērošanu tiesu procesos, lai nodrošinātu ikviena tiesības uz savu interešu aizsardzību tiesā, kas nostiprināta Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā. Kā atsevišķa lietu kategorija izdalīti septiņi nolēmumi lietās, kas izriet no saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas. Arī šīs lietas faktiski ir saistītas ar procesuālo tiesību normu piemērošanu, bet tā kā šo lietu izskatīšanā ir paredzēts specifisks procesuālais regulējums Civilprocesa likuma 50.nodaļā – krājuma sastādītāji šīs lietas izdalījuši atsevišķā kategorijā, lai tām pievērstu īpašu uzmanību. Te gan uzmanība jāvērs uz to, ka ar 2009.gada 5.februāra likumu Civilprocesa likumā izdarīti grozījumi, kuri stājās spēkā ar 2009.gada 1.martu, tādēļ šā brīža civilprocesuālais noregulējums atšķiras no likuma 2008.gada redakcijas.

Izmantojot krājumā ievietotos Senāta Civillietu departamenta nolēmumus, jāņem vērā, ka šie lēmumi ir pieņemti 2008.gadā un ka tie ir saistīti ar likumiem un citiem normatīvajiem aktiem, kas bija spēkā civiltiesisko attiecību rašanās, pārgrozības vai izbeigšanās laikā, kā arī šo nolēmumu pieņemšanas laikā. Likumdošanai strauji attīstoties, kas

visbiežāk izpaužas likuma grozījumu veidā vai arī jaunu likumu pieņemšanā, rodas jaunas situācijas arī likumu piemērošanas jautājumos tiesu praksē. Nereti tas var ietekmēt iepriekš pieņemto tiesas nolēmumu atbilstību jaunā likuma prasībām.

Krājuma sastādītāji

Dr. iur. **R.Krauze,**

Z.Indrūna,
Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta
Civillietu departamenta senatora palīdzē

**Latvijas Republikas
AUGSTĀKĀS TIESAS SENĀTA
Civillietu departamenta
spriedumi un lēmumi**

2008

1. Nolēmumi lietās par īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu

Par zemes nomas līgumu, ja zemes un apbūves īpašnieki ir dažādas personas (piespiedu zemes noma)

1. Likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 4.panta piektā daļu nosaka: ja zemes un apbūves īpašnieki ir dažādas personas, viņu savstarpējās attiecības regulējamās saskaņā ar šā likuma 12.pantu. Attiecībām, kuras šis pants neregulē, piemērojami Civillikuma noteikumi (likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 4.panta piektā daļa, 12.pants).

2. Civillikuma noteikumi nav piemērojami zemes nomas tiesiskajās attiecībās tajos gadījumos, ja ir konstatēti likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta 1., 2. un 3.punktā paredzētie priekšnoteikumi (likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta 1., 2. un 3.punkts).

3. Likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta pirmās daļas 1.punkts regulē attiecības starp bijušajiem zemes īpašniekiem un pašreizējiem ēku īpašniekiem, ja bijušie zemes īpašnieki paši pēc 1940.gada 22.jūlija ēkas ir atsavinājuši, bet 2.punkts regulē attiecības starp bijušajiem zemes īpašniekiem un personām, kuras uz zemes ir uzbūvējušas ēkas vai citādā veidā tās ieguvušas īpašumā līdz 1992.gada 20.jūnijam. Saskaņā ar likuma 12.panta 2.punkta piezīmi šādos gadījumos ēkas īpašniekam ir garantētas zemes nomas tiesības tādā platībā, kādā šī zeme ir viņa likumīgā lietošanā (apbūvei), un zemes nomas maksa gadā nedrīkst pārsniegt piecus procentus no zemes kadastrālās vērtības (likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta pirmās daļas 1., 2.punkts).

4. Zemesgabala īpašuma tiesības iegūstot uz darījuma pamata, pienākums maksāt zemes nomas maksu rodas no brīža, kad zemes īpašnieka īpašuma tiesības nostiprinātas zemesgrāmatā (Civillikuma 2138.pants, likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta pirmā un otrā daļa un pārejas noteikumu 3.punkts).

5. Nekustamā īpašuma (zemes) nodokli maksā fiziskā persona, kura ir zemes īpašnieks un kuras īpašuma tiesības ir nostiprinātas zemesgrāmatā (Civillikuma 2138.pants, likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta pirmā un otrā daļa un pārejas noteikumu 3.punkts).

1. Nolēmumi lietās par īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu

Dmitrijam M. tika nosūtīts zemes nomas līguma projekts, kā arī nekustamā īpašuma domājamo daļu izmaiņas un lietošanas kārtības līgums.

Savukārt Dmitrijs M. 2005.gada 6.aprīlī notariāli nosūtīja Olgai G. savu zemes nomas līguma projektu, saskaņā ar kuru līguma darbības termiņš bija noteikts uz 5 gadiem, kur nomas lietošanā tika paredzēts nodot visu zemesgabala platību vēsturiskajās robežās.

Šādi nosacījumi par līguma priekšmetu Olgai G. nebija pieņemami, jo viņas lietošanā ir nodoti tikai 450 m² no visa zemesgabala, bet pēc Dmitrija M. piedāvātā projekta Olgai G. tiek nodots nomas lietošanā viss zemesgabals, vēloties saņemt arī nomas maksu par visu zemesgabalu.

Līdz īpašuma tiesību atjaunošanai uz zemesgabalu tās likumīgajam mantiniekam Jūrmalas pilsētas dome izrakstīja nekustamā īpašuma nodokļa paziņojumus bijušajai namīpašuma īpašniecei – Olgas G. mātei – par 450 m², un par šādu platību bija veikti arī maksājumi.

Starp pusēm nav panākta vienošanās par nekustamā īpašuma domājamo daļu izmaiņas un lietošanas kārtības jaunu līgumu, sarunas ar Dmitriju M. par zemes nomas līguma noslēgšanu arī nav devušas pozitīvus rezultātus un līgums nav noslēgts.

Pamatojoties uz likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta pirmās daļas 2.punktu, Civillikuma 2112., 2124.pantu, Olga G. lūdza tiesu uzlikt par pienākumu Dmitrijam M. noslēgt ar viņu zemes nomas līgumu pēc viņas iesniegtā projekta un piedzīt no Dmitrija M. viņas labā tiesāšanās izdevumus.

Dmitrijs M. 2005.gada 7.oktobrī iesniedza pretpasībi, norādot, ka Olgai G. piederošā ēku daļa ir saistīta ar Dmitrijam M. piederošo 826 m² zemesgabalu. Saskaņā ar 2005.gada 6.aprīļa Valsts zemes dienesta Lielrīgas reģionālās nodaļas veikto zemesgabala iekšējo sadali Olgas G. likumīgā lietošanā ir 327,70 m².

Tā kā saskaņā ar Civillikuma 2124.panta noteikumiem ir zināms nomas priekšmets – zemesgabals (.), Jūrmalā, ar platību 327,70 m², un nomas maksa – 5% no zemes kadastrālās vērtības, tad Olgai G. uzliekams pienākums noslēgt ar Dmitriju M. pieteikumam pievienoto zemes nomas līgumu, ietverot tajā iepriekš minēto līguma priekšmetu un nomas maksas apmēru.

Norādīts, ka nomas attiecības pušu starpā pastāv no 2003.gada 2.septembra, kad viņa īpašuma tiesības tika reģistrētas zemesgrāmatu nodaļā, sakarā ar ko no Olgas G. piedzenama arī nomas maksa par faktiski lietoto nomas priekšmeta laiku, tas ir, no 2003.gada 2.septembra līdz 2005.gada 13.oktobrim, kas sastāda Ls 200,72.

Pamatojoties uz Civillikuma 1., 927., 1038., 2124.pantu, likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.pantu, Dmitrijs M. lūdza tiesu konstatēt, ka starp Dmitriju M. un Olgu G. pastāv nekustamā īpašuma (.), Jūrmalā, ar kadastra apzīmējumu (.), tas ir, zemesgabala

1. Nolēmumi lietās par īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu

327,70 m² platībā, nomas attiecības kopš 2003.gada 2.septembra; uzlikt par pienākumu Olgai G. noslēgt ar viņu zemes nomas līgumu pēc pretprasībai pievienotā varianta un piedzīt no Olgas G. par labu viņam nomas maksu par laika periodu no 2003.gada 2.septembra līdz 2005.gada 13.oktobrim Ls 200,72, kā arī piedzīt tiesāšanās izdevumus.

2006.gada 16.februārī Olga G. iesniedza tiesā prasības grozījumus, attiecībā par zemes nomas maksu, norādot, ka līguma 4.2.punktā – zemes nomas maksa tiek noteikta 2,5% apmērā no zemes kadastrālā novērtējuma, sākotnēji bija – 5% apmērā. Likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka zemes nomas maksa gadā nedrīkst pārsniegt 5% no zemes kadastrālās vērtības. Tādējādi likumdevējs nav noteicis konkrēti 5% apmērā maksājamo zemes nomas maksu, bet atļauj pusēm vienoties vai tiesai noteikt citu maksājamo nomas maksu. Olga G. strādā SIA "Car Parking" ar ikmēneša darba algu Ls 90 un viena pati uztur dēlu, kurš mācās Latvijas Universitātē pilna laika studiju programmā, līdz ar to viņai ir ierobežotas iespējas maksāt maksimāli noteikto nomas maksu un lūdz to tiesai noteikt 2,5% apmērā no zemes kadastrālā novērtējuma. Attiecībā par papildu maksājumiem norādīts, ka līguma 4.4.punktā nomnieks papildus nomas maksai neuzņemas maksāt valsts, pašvaldības noteiktos maksājumus, kas likumdošanā noteikti zemes īpašniekam, tas ir, nodokļus, nodevas u.c. maksājumus. Atbilstoši Civillikuma 2138.pantam uz iznomāto lietu gulošās nastas un apgrūtinājumi jānes iznomātājam. Prasības pieteikuma pamatojuma daļa tiek papildināta ar Civillikuma 2138.pantu.

Ar Jūrmalas pilsētas tiesas 2006.gada 22.februāra spriedumu uzlikts par pienākumu Olgai G. un Dmitrijam M. noslēgt zemes nomas līgumu par zemesgabalu 327,70 m² platībā, (..), Jūrmalā, pēc Dmitrija M. projekta. Atzīstot, ka starp pusēm pastāv zemes nomas faktiskās attiecības no 2003.gada 2.septembra, piedzīts no Olgas G. par labu Dmitrijam M. zemes nomas maksas parāds Ls 200,72 un tiesas izdevumi Ls 30,11.

Izskatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar Olgas G. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar savu 2007.gada 23.oktobra spriedumu Olgas G. prasību apmierinājusi daļēji, nolemjot uzlikt par pienākumu Olgai G. un Dmitrijam M. 15 dienu laikā no sprieduma stāšanās likumīgā spēkā dienas, noslēgt savstarpēju zemes nomas līgumu par zemesgabala 327,70 m² platībā, (..), Jūrmalā, nomu, pēc Dmitrija M. iesniegtā zemes nomas līguma projekta un pievienotā 2005.gada 6.aprīļa zemesgabala iekšējā sadalījuma plāna, nosakot zemes nomas maksu 5% gadā no iznomājamā zemesgabala kadastrālās vērtības, izslēgt no Dmitrija M. zemes nomas līguma projekta 4.5.punktu, kas uzliek pienākumu nomniecei Olgai G. maksāt maksājumus, kas likumdošanā noteikti zemes īpašniekam –

1. Nolēmumi lietās par īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu

iznomātājam Dmitrijam M., atzīt, ka starp Olgu G. un Dmitriju M. pastāvēja zemes nomas faktiskās attiecības par zemesgabalu 327,70 m² platībā, (..), Jūrmalā, no 2003.gada 2.septembra, un piedzīt no Olgas G. par labu Dmitrijam M. zemes nomas maksas parādu Ls 200,72 par periodu no 2003.gada 02.septembra līdz 2005.gada 13.oktobrim, kā arī piedzīt no Olgas G. par labu Dmitrijam M. tiesas izdevumus Ls 30,11.

Spriedumā norādīts, ka pirmās instances tiesā Dmitrijs M. piedāvāja Olgai G. nomāt un lietot zemesgabalu 327,70 m² platībā pēc veiktā zemesgabala iekšējās sadales plāna. Nomniece Olga G. šo piedāvājumu par zemes nomas līguma priekšmetu un tā platību pieņēma un piekrita, ka saskaņā ar nomas tiesībām viņas lietošanā paliek zemesgabals 327,70 m² platībā. Iznomātāja priekšlikums tika izteikts Dmitrija M. piedāvātajā zemes nomas līguma projekta 1.3. un 2.1.punktā.

Tiesa ņēma vērā, ka pirmās instances tiesas spriedumā šie apstākļi nav pārsūdzēti, puses tos atzīst un par tiem nav strīda. Līdz ar to atzīstot, ka šajā daļā spriedums ir stājies likumīgā spēkā.

Civillietu tiesas kolēģija atzinusi, ka Olgas G. iebildumi par pirmās instances tiesas noteikto zemes nomas maksu 5% apmērā gadā no zemes kadastrālās vērtības ir nepamatoti un noraidāmi, jo noteiktās nomas maksas apmērs nav pretrunā ar Civillikuma 2120.pantu.

Tiesa secinājusi, ka Jūrmalas pilsētas tiesa pareizi izvērtējusi apstākļus un pamatoti norādījusi, ka Olgas G. iesniegtā izziņa par izpeļņu darba vietā, pati par sevi, nedod pārliecību par viņas faktisko mantisko stāvokli. Naudas izteiksmē viena gada 5% nomas maksa sastāda ap Ls 93, kas nosacīti nav liela naudas summa, jo īpaši, ja ņem vērā, ka zeme atrodas Jūrmalas pilsētā. Turklāt tiesa ņēma vērā, ka iznomātājam no saņemtās naudas summas jāmaksā ienākumu nodoklis 25% apmērā, zemes nodoklis likumā noteiktā apjomā, tādēļ ieņēmumu daļa faktiski kļūst nosacīti niecīga.

Atsauksme uz to, ka dēls S. noslēdzis līgumu par pilna laika studijām Latvijas Universitātē, nevar būt par pamatu zemes nomas maksas samazināšanai. Nodibināts, ka dēlam S. ir 21 gads un viņš ir pilngadīga persona, kas ir spējīga sevi apgādāt pats.

Civillietu tiesas kolēģija atzinusi, ka no Dmitrija M. zemes nomas līguma projekta izslēdzams 4.5.punkts, ko pirmās instances tiesa akceptējusi un ar ko uzlikusi par pienākumu Olgai G. maksāt nodokļus par nomājamo zemesgabalu. Šāda noteikuma ietveršana līgumā ir nelikumīga, jo pašā gramatiskajā likuma tekstā nomniekam nav jāveic darbības, kas ar likumu noteiktas veikšanai zemes īpašniekam. Turklāt šāds noteikums ir pretrunā ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta pirmo daļu, kur noteikts, ka nodokli maksā fiziska persona, kas ir zemesgabala īpašnieks, tātad Dmitrijs M.

1. Nolēmumi lietās par īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu

Vērtējot jautājumu par zemes nomas maksas parāda Ls 200,72 piedziņu, Civillietu tiesas kolēģija atzinusi, ka pirmās instances tiesa spriedumā pamatoti norādīts, ka Olgai G. pienākums maksāt zemes nomas maksu rodas no brīža, kad Dmitrija M. īpašuma tiesības bija nostiprinātas zemesgrāmatā, tas ir, no 2003.gada 2.septembra.

Kasācijas sūdzību par spriedumu iesniedzis Dmitrijs M., kurā lūdzis spriedumu atcelt daļā par zemes nomas līguma projekta 4.5.punkta izslēgšanu, kas uzliek pienākumu nomnieci Olgai G. maksāt nodokļus un nodevas par viņas lietošanā esošo zemesgabalu.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances tiesai nevajadzēja piemērot likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta pirmo daļu, jo tas nereglamentē civiltiesiskās attiecības starp zemesgabala īpašnieku un nomnieku. Tiesiskās attiecības starp zemes īpašnieku un nomnieku reglamentē likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.pants, kurā nav noteikts, kurš maksā nodokļus un nodevas par viņa lietošanā esošo zemesgabalu.

Līdz ar to tiesa, izlemjot šo civiltiesisko strīdu, nevarēja atsaukties uz Civillikuma 2138.pantu, kas nosaka, ka uz iznomāto lietu guļošanas nastas un apgrūtinājumi ir jāuzņemas iznomātājam.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka šīs tiesiskās attiecības rodas piespiedu kārtā pēc likuma, kā to nosaka Civillikuma 1402.pants.

Atsaucoties uz Civillikuma 2112. un 2124.pantu, sūdzības iesniedzējs norādījis, ka šajā civiltiesiskajā strīdā pusēm nav izvēles tiesību, proti, iespējas brīvprātīgi noslēgt zemesgabala nomas līgumu, tajā skaitā iespējas vienoties par nomas maksas apmēru. Tādējādi nevar piemērot Civillikuma nomas un īres līguma pantus, jo tie reglamentē nomnieka un īrnieka civiltiesiskās attiecības, kas radušās brīvi, nevis piespiedu kārtā.

Saskaņā ar Civillikuma 5.pantu tiesai, skatot minēto lietu, bija jāņem vērā arī fakti, ka nomas tiesiskās attiecības nodibinātas piespiedu kārtā, ka nomas tiesiskās attiecības ir beztermiņa un pats zemesgabala īpašnieks nekad nelietos šo zemesgabalu, ka nomas maksas apmērs ir ierobežots ar 5% sliekšni un zemesgabala īpašnieks negūst nekādu reālo labumu no sava īpašuma, ka zemesgabala nomnieks faktiski ir zemesgabala īpašnieks, bet visi apgrūtinājumi un nastas jāuzņemas zemesgabala juridiskajam īpašniekam.

Uz kasācijas instances tiesas sēdi Dmitrijs M. neieradās, kaut gan viņam pienācīgi paziņots par tiesas sēdes laiku un vietu. Tā kā saskaņā ar Civilprocesa likuma 468.pantu to lietas dalībnieku neierašanās, kuriem pienācīgi paziņots par kasācijas instances tiesas sēdes laiku un vietu, nav šķērslis lietas izskatīšanai, Senāts atzina, ka lieta izskatāma bez atbildētāja klātbūtnes.

1. Nolēmumi lietās par īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu

Kasācijas instances tiesas sēdē prasītājas Olgas G. pārstāve zvērināta advokāte A.Rasnača kasācijas sūdzību neatzina un lūdz to noraidīt.

Motīvu daļa

Pārbaudījis lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz personu, kura spriedumu pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, Senāts atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2007.gada 23.oktobra spriedums atstājams negrozīts.

Šobrīd likumdošanā pastāv divi atšķirīgi regulējumi tam, kā atrisināms strīds un nosakāma zemes nomas maksa ēku īpašniekam, kura namīpašums atrodas uz cita īpašnieka zemes. Viens no tiem ir Civillikumā ietvertais regulējums, bet otrs – zemes reformu regulējošajos normatīvajos aktos ietvertais regulējums, ko apstiprina likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 4.panta piektā daļa, kas nosaka, ka, ja zemes un apbūves īpašnieki ir dažādi (..), viņu savstarpējās attiecības regulējamas saskaņā ar šā likuma 12.pantu. Attiecībās, kuras minētais pants neregulē, piemērojami Civillikuma noteikumi, kā arī 1995.gada 29.augustā pieņemto Ministru kabineta Nr.264 noteikumu "Noteikumi par zemes reformas īstenošanu pilsētās" 63.punkts, kas nosaka, ka gadījumos, ja uz bijušo zemes īpašnieku zemesgabaliem (vai to daļām) atrodas citas personas īpašumā esošas ēkas un būves, izņemot likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta 1., 2. un 3.punktā minētos gadījumus, šo ēku un būvju īpašnieks pēc zemes īpašuma tiesību nostiprināšanas zemesgrāmatā saskaņā ar Civillikumu nomā zemi no zemes īpašnieka.

Tādējādi no minētajām tiesību normām izriet, ka Civillikuma noteikumi nav piemērojami zemes nomas tiesiskajās attiecībās tikai tajos gadījumos, ja ir konstatēti likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta 1., 2. un 3.punktā paredzētie priekšnoteikumi.

Likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikās pilsētās" 12.panta pirmās daļas 1.punkts regulē attiecības starp bijušajiem zemes īpašniekiem un pašreizējiem ēku īpašniekiem, ja bijušie zemes īpašnieki paši ēkas ir atsavinājuši, bet 2.punkts regulē attiecības starp bijušajiem zemes īpašniekiem un personām, kuras ir uz zemes uzbūvējušas ēkas vai citādā veidā tās ieguvuši īpašumā līdz 1992.gada 20.jūnijam.

Saskaņā ar minētā likuma 12.panta 2.punkta piezīmi šādos gadījumos ēkas īpašniekam ir garantētas zemes nomas tiesības tādā platībā, kādā šī zeme ir viņa likumīgā lietošanā (apbūvei), un zemes nomas maksa gadā nedrīkst pārsniegt 5 procentus no zemes kadastrālās vērtības.

No lietas materiāliem redzams, ka saskaņā ar 1974.gada 7.oktobrī noslēgto pirkuma līgumu ¼ domājamās daļas no ēkām savā īpašumā ieguvusi prasītājas māte V.K., kura savas domājamās daļas no ēkām

1. Nolēmumi lietās par īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu

2001.gada 31.oktobrī uzdāvinājusi prasītājai. Olgas G. Īpašuma tiesības uz ēkām nostiprinātas zemesgrāmatā 2001.gada 7.decembrī.

Savukārt ¼ domājamā daļa no ēkām saskaņā ar 1978.gada 21.augustā noslēgto dāvinājuma līgumu piederēja B.S., kura šīs domājamās daļas 2003.gada 11.jūlijā uzdāvinājusi Dmitrijam M.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1999.gada 21.janvāra spriedumu un Jūrmalas pilsētas zemes komisijas 2000.gada 8.septembra lēmumu īpašuma tiesības uz zemi atjaunotas J.S., kurš to 2003.gada 11.jūlijā uzdāvinājis Dmitrijam M. Atbildētāja īpašuma tiesības nostiprinātas zemesgrāmatā 2003.gada 2.septembrī.

Tādējādi, pie apstākļiem, kad abas puses nekustamos īpašumus ieguvušas dāvinājuma ceļā un tos reģistrējušas uz sava vārda zemesgrāmatā, ne prasītāja, ne atbildētājs nav uzskatāmi par tiesisko attiecību subjektiem likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" izpratnē. Šajā gadījumā strīds par zemes nomas tiesiskajām attiecībām bija risināms saskaņā ar Civillikuma tiesību normām. Taču ņemot vērā to, ka Dmitrijs M. ir lūdzis noteikt zemes nomas maksu gadā 5 procentu apmērā no zemes kadastrālās vērtības, kas ir viņa subjektīvās tiesības, tad nav atzīstams, ka zemes reformas likumdošanas piemērošana novedusi pie šī strīda nepareizas izspriešanas.

Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 1.punktu nodoklis ir ar likumu noteikts obligāts maksājums valsts budžetā vai pašvaldības budžetos, bet šā likuma 1.panta 4.punktā noteikts, ka konkrētā nodokļa objekts un maksātāju loks tiek noteikts katra konkrēta nodokļa likumā.

Saskaņā ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta pirmo un otro daļu un pārejas noteikumu 3.punktu zemes nodokli maksā fiziska persona, kura ir zemes īpašnieks un kuras īpašuma tiesības ir nostiprinātas zemesgrāmatā. Zemes nomniekam šāds pienākums ar likumu nav uzlikts.

Arī Civillikuma 2138.pants nosaka, ka uz iznomāto vai izīrēto lietu gulošās nastas un apgrūtinājumi, ja nav norunāts citādi, jānes iznomātājam vai izīrētājam; tādēļ viņam arī jāatlīdzina izdevumi, ko tam nolūkam būtu taisījis nomnieks vai īrnieks. Minētās tiesību normas izpratnē ar nastām un apgrūtinājumiem saprotami arī nodokļi, kas jāmaksā zemes īpašniekam. Tā kā šajā gadījumā zemes īpašnieks ir atbildētājs, kura īpašuma tiesības nostiprinātas zemesgrāmatā 2003.gada 2.septembrī, Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka no Dmitrija M. zemes nomas līguma projekta izslēdzams 4.5.punkts, kas uzliek par pienākumu nomniecei Olgai G. maksāt maksājumus, kas likumdošanā noteikti zemes īpašniekam – iznomātājam Dmitrijam M.

1. Nolēmumi lietās par īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu

Senāts atzīst, ka šajā gadījumā nav pamatota Dmitrija M. atsauce uz Civillikuma 5.pantu, kas paredz, ka gadījumos, kad lieta jāizšķir pēc tiesas ieskata vai atkarībā no svarīgiem iemesliem, tad tiesnesim jāspriež pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem, jo nodokļu nastu zemes īpašniekiem nepārprotami uzliek nodokļu un nodevu likumdošana.

Pie šādiem apstākļiem nav pamata kasācijas sūdzības apmierināšanai un tā ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2007.gada 23.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet Dmitrija M. kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

